

de NICOLAE URSULESCU
și DRAGOMIR POPOVICI

În acest an a continuat cercetarea elementelor fortificației hallstatiene timpurii pe latura sudică a acesteia, prin abordarea unui nou segment din S XIII, care constituie axul longitudinal (N-S) al platoului pe care se află amplasată stațiunea¹.

Cercetările s-au concentrat îndeosebi asupra primului val, interior, al fortificației, în sectorul în care încă din campania trecută se sesizase existența unei intrări amenajate. De altfel și în prezent drumul de acces peste fortificație (valuri și șanțuri) trece exact prin aceeași zonă în care odinioară fusese amenajată intrarea; locul se remarcă prin existența unei alveolări vizibile.

Pentru a se putea surprinde cât mai complet situația reală, în zona de înălțime maximă a valului (metrii 29-29,5 pe S XIII) a fost păstrat un martor transversal. Astfel, în timpul săpăturii, observațiile s-au făcut permanent în plan și pe profile longitudinale și transversale, putându-se obține în consecință date extrem de interesante și importante referitoare la sistemul de amenajare a intrării, ca și despre etapele de reface-re ale fortificației (fig.1).

Chiar deasupra pământului steril din punct de vedere arheologic (14) se află două nivele de locuire cucuteniană (13 și 12), care au fost suprapuse de o lentilă de pământ maroniu-roșcat, nisipos (9), având probabil rolul de a nivela terenul în momentul de început al locuirii hallstatiene. Acest nivel prezintă, la partea sa superioară, o dungă de arsură (8), grosă de 2-3 cm. De la nivelul acesta sînt săpate, de o parte și de alta, două gropi mari de bîrne, care indică, în mod aproape cert, construirea unei palisade ușoare. Aceasta corespunde probabil primei locuiri hallstatiene de pe platou, care fusese sesizată încă din campaniile anterioare, prin mai multe gropi, dintre care una de bordei; unele dintre aceste gropi fuseseră suprapuse de valul fortificației propriu-zise².

După incendierea acestei palisade, locuirea efectivă în acest punct pare a înceta, iar fortificația care se ridică devine mai degrabă un simplu punct de control și refugiu (pentru acest scop pledează și dimensiunile reduse ale complexului)³. Astfel, peste nivelul de incendiere a palisadei a fost depus un strat de pământ maroniu-roșcat, pigmentat cu chirpici, cărbune și mult nisip (7), care reprezintă amenajarea primului val al fortificației. Acest strat e suprapus de un puternic nivel de incendiere (6), gros uneori de pînă la 18 cm, constînd din pământ puternic înroșit, la baza căruia era perfect vizibil un strat de cărbune gros de 2-3 cm.

Urmează o nouă refacere a valului, constând dintr-un strat de nisip amestecat cu argilă și pietre, pigmentat relativ puternic cu bucăți de cărbune și extrem de bine bătucit (5); era mai gros spre marginile secțiunii și mai subțire spre centru, ceea ce se explică prin faptul că aici se afla accesul în fortificație. De o parte și de alta a acestui strat s-au observat contururile a două gropi de pari (10), care, adineindu-se în solul viu, suprapuneau aproape perfect urmele vechilor bърne ale primei palisade, având totuși un diametru ceva mai mic.

Acest strat a servit drept pat pentru amenajarea unui adevărat pavaj (5), format din gresii nisipoase, de culoare albicioasă (ușor calcinate în urma incendiului). Pavajul era lung de circa 0,90 m (pe direcția N-S) și marca aproape toată lățimea intrării (1,50 m pe direcția E-V). De o parte și de alta a pavajului au apărut urmele unor bърne carbonizate, al căror rost se explică probabil în legătură cu modul de construire a porții. Acest prim pavaj s-a păstrat în stare destul de bună, deoarece a fost imediat acoperit atât de dărâmăturile porții incendiate, cât și de un strat de nisip gălbui, amestecat cu pietre și pigmenți de cărbune, foarte bine bătucit, reprezentând o nouă nivelare (3) și o altă reamenajare a valului.

Deasupra acestui pat de nivelare s-a amenajat un nou pavaj (2), gros de circa 20 cm, constând din pietre de rfu sparte, prinse între ele cu argilă. De la acest nivel au fost observate iarăși, de o parte și de alta, resturile carbonizate ale unor structuri de lemn care au alcătuit intrarea fortificației. De asemenea, de aici se adânceau, spre est și spre vest de pavaj, urmele unor bърne groase (11), destinate să susțină poarta; bърnele au fost introduse în vechile lăcașuri ale amenajărilor anterioare, dar au avut diametre mai mici. Deosebit de interesant este faptul că pe lângă aceste bърne s-au observat clar contururile altor două gropi, mai puțin adinei, conținând de asemenea urmele carbonizate ale unor bърne, care aveau probabil rolul să sprijine pilonii principali ai porții.

Deci, și această ultimă fază a valului (implicit a fortificației) a sffrșit prin a fi incendiată. Resturile acestei faze au fost în mare măsură deranjate ulterior de factori naturali, deoarece nu a mai intervenit o reamenajare (acoperire) intenționată a resturilor distruse.

Așadar, săpăturile din 1983, continuând cercetarea zonei începută în anul precedent, au avut darul de a clarifica succesiunea fazelor de locuire și refacere a fortificației hallstattiene timpurii de la izvoarele pfi-rului Brana: după o primă etapă de locuire efemeră (timp în care nu s-a construit deeft o simplă palisadă), au urmat alte trei faze de amenajare și distrugere succesivă a fortificației propriu-zise, constând din valuri cu palisade și șanțuri.

Refacerea rapidă a fortificației, în cadrul aceleași etape istorice, are și implicații de ordin social-economic, demonstrând existența în zonă a unor comunități stabile și relativ bine organizate, capabile să întreprindă lucrări de mare amploare. Rămîne o sarcină a cercetărilor viitoare să sesizeze așezările propriu-zise ale acestor comunități hallstattiene timpurii, care și-au construit acest centru fortificat. De asemenea, cerce-

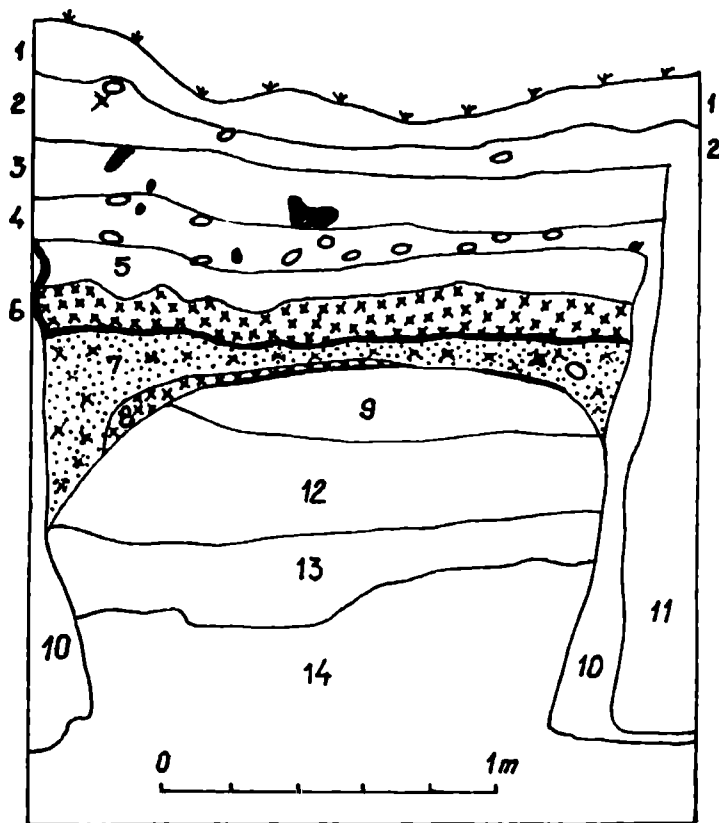

Fig.1.-Preușești-"Dealul Cetate"; profilul nordic al mariorului de profil de pe coama valului I (S XIII/m 29). - 1 = sol vegetal. - 2=sol maroniu-nisipos, amestecat cu puțin chirpici, cărbune și pietre arse (al doilea pavaj); faza a III-a, ultima, a fortificației. - 3 = strat de argilă nisipos, foarte bine bătucit, amestecat cu pietre și pigmenți de cărbune (strat de nivelare pentru faza a III-a a fortificației), - 4 = strat de argilă și nisip, conținând primul pavaj; a II-a fază a fortificației. - 5 = strat de nisip amestecat cu argilă și pietre, pigmentat cu relativ multe bucăți de cărbune, extrem de bine bătucit (strat de nivelare pentru primul pavaj). - 6 strat de pământ ars la roșu, amestecat la bază cu cărbune și cenușă (nivelul de incendiere a primei fortificației). - 7 = strat maroniu-roșcat, pigmentat puternic cu chirpici, cărbune și amestecat cu nisip și pietre (valul primei fortificației). - 8 = lentilă de cărbune și arsură, marcând incendierea primei palisade. - 9 = pământ maroniu-roșcat, foarte nisipos; strat de nivelare în zona intrării existente la prima palisadă. - 10 = gropile bîrnelor care flancau intrarea celei de a II-a fază a fortificației. - 11 = groapa bîrnei care flanca spre vest intrarea ultimei faze a fortificației. - 12=pământ maroniu-roșcat argilos (al II-lea nivel Cucuteni). - 13 pământ maroniu-gălbui, pigmentat cu cărbune (primul nivel Cucuteni). - 14 = strat steril de nisip galben, cu concrețiuni calcaroase.-●● = cărbune.- oo = pietre. - xx = pământ ars la roșu și lutuiei arse.

tările din 1984 vor căuta să elucideze modul în care se realiza accesul peste șanțurile de apărare, ca și existența unor amenajări pe valul al doilea, exterior, de pe latura de sud a fortificației.

N O T E

- 1 Pentru date preliminare privind această fortificație, vezi: D.Popovici și N.Ursulescu, în Cercetări arheologice, IV, București, 1981, p. 54-57; V, 1982, p.23-27; idem, în Documente recent descoperite și informații arheologice, București, 1983, p.25-32; N.Ursulescu și Șt. Manea, în Suceava, VIII, 1981, p.175 și fig.1.
- 2 D.Popovici și N.Ursulescu, în Documente recent descoperite..., p.26.
- 3 Idem, Cercetări arheologice, IV, p.55; 1983, p.26; N.Ursulescu și Șt.Manea, op.cit., p.175.

LE CHANTIER ARCHÉOLOGIQUE DE PREUȚEȘTI - "DEALUL CETATE", DÉP.DE SUCEAVA, 1983

Résumé

En continuant les fouilles entreprises les années antérieures, on a étudié la zone d'accès du côté sud du vallum intérieur de la fortification, en réussissant à établir la succession des étapes d'habitat de ce point et des étapes de reconstruction de la fortification. Après deux niveaux d'habitat de la période de la civilisation Cucuteni, il s'est ensuivi un habitat de courte durée d'une communauté de l'Hallstatt ancien, période pendant laquelle il y a eu aussi une palissade simple. Après l'embranchement de la palissade, le plateau n'a plus été habité effectivement, devenant un point de surveillance et de refuge en cas de danger. La fortification bâtie à cet effet (consistant en vallums avec des palissades et des fossés) a encore été reconstruite par deux fois, connaissant donc, en tout, trois destructions à des intervalles de temps assez courts, comme le montre le caractère unitaire de la céramique découverte. Dans la zone proprement dite d'accès on a découvert deux pavages superposés, faits de pierres liées avec de l'argile. Les bords de l'entrée étaient flanqués de poutres massives qui soutenaient la porte.

LÉGENDE DE LA FIGURE

Fig.1.-Preuțești-"Dealul Cetate": le profil nordique du témoin de profil de la faîte de vallum. - 1 = sol végétal.-2 = sol brun-sablonneux, mêle d'un peu de briques en torchis, de charbon et de pierres brûlées (le deuxième pavage); troisième phase, la dernière, de la fortification. - 3 = couche d'argile et de sable, très bien tassée, mêlée de pierre et de pigments de charbon (couche de nivel-

lement pour la troisième phase de la fortification). - 4 = couche d'argile et de sable, contenant le premier pavage; deuxième phase de la fortification.-5 = couche de sable mêlée d'argile et de pierres, pigmentée de relativement beaucoup de morceaux de charbon, extrêmement bien tassée (couche de nivellement pour le premier pavage). - 6 = couche de terre brûlée au rouge, mêlée à la base de charbon et de cendres (niveaux d'embrasement de la première fortification). - 7 = couche brune-rougeâtre, fort pigmentée de briques en torchis, de charbon et mêlée de sable et de pierres (le vallum de la première fortification). - 8 = lentille de charbon et brûlure, marquant l'embrasement de la première palissade. - 9 = terre brun-rougeâtre, très sablonneux (couche de nivellement dans la zone de l'entrée existante à la première palissade). - 10 = les fosses des poutres qui flanquaient l'entrée de la deuxième phase de la fortification. - 11 = le fosse de la poutre qui flanquait vers l'ouest l'entrée de la dernière phase de la fortification. - 12 = terre brun-rougeâtre argileuse (le deuxième niveau Cucuteni). - 13 = terre brun-jaunâtre, pigmentée de charbon (le premier niveau Cucuteni). - 14 = couche stérile de sable jaune, avec des concrétions calcaires. - ●● = charbon. - oo = pierres. - xx = terre brûlée au rouge et de la terre glaise brûlée.